

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1956:49 SOU

Justitiedepartementet

1956:49 A

KUNGL. BIBL.
29 DEC 1956
STOCKHOLM

**TILLSYVEN Å
DJURSKYDDSLAGENS
EFTERLEVNAD**

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG
AV
DJURSKYDDsutredningen

Stockholm 1956

Statens offentliga utredningar 1956

Kronologisk förteckning

1. Aldringsvård. Idun. 344 s. S.
2. Fiskhandel i Sverige. Idun. 194 s. Jo
3. Restaurering av Uppsala domkyrka. Victor Pettersson. 170 s. E.
4. Statens stöd åt växtförädlingen m. m. Egnellska. 295 s. Jo.
5. Standardtaffler för detaljdistribution av elektrisk kraft. Hægström. 96 s. K.
6. Statsägda aktiebolag i Sverige. Av R. Tersman. Idun. 110 s. Fi.
7. Städernas donationsjord. Kihlström. 86 s. I.
8. Förenklad statsbidragsgivning. Idun. 109 s. Fi.
9. Frågan om fortsatt samarbete mellan staten och TGO i LKAB. Marcus. 48 s. Fi.
10. Investeringsverksamhet och sparande. Balansproblem på lång och kort sikt. Av L. Lindberger. Hægström. 267 s. Fi.
11. Atomenergin. Beckman. 117 s. H.
12. Bihang till kyrkohandboken. Idun. 100 s. E.
13. Konstbildning i Sverige. Kihlström. 443 s., 24 s. pl. E
14. Tulltaxa. 1. Allmänna synpunkter. Hægström. 210 s. Fi.
15. Tulltaxa. 2. Detaljmotivering. Hægström. 849 s. Fi.
16. Tulltaxa. 3. Taxan. Hægström. 179 s. Fi.
17. Fiskeområd. Idun. 106 s. Jo.
18. Seminarieorganisationen. 1. Idun. 237 s. E.
19. Kommunalförbund och indelningsändringar. Idun. 228 s. I.
20. Utredningar om kortare arbetstid. Kihlström. 277 s. S.
21. Utredningar om kortare arbetstid. Bilagor. Kihlström. 236 s. S.
22. Alternativt aftonsångsritual. Idun. 85 s. E.
23. Vissa ändringar i nöjesbeskattningen m. m. Beckman. 239 s. Fi.
24. Statsägda företag i utlandet. Idun. 351 s. Fi.
25. Upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk. Idun. 633 s. Ju.
26. Byggnadsminnen. Victor Pettersson. 156 s. Ju.
27. Betänkande med förslag till sjukhuslag m. m. Kihlström. 227 s. I.
28. Rådhusrätts sammansättning i brottmål. Norstedt. 54 s. Ju.
29. Lag om rätt att utöva läkekonsten. Beckman. 192 s. I.
30. Prästvalslag. Kihlström. 204 s. E.
31. Remissyttranden. Kihlström. 400 s. S.
32. Hemmen och samhällsplaneringen. Beckman. 210 s. S.
33. Skogsindustrins utbyggnad. Idun. 235 s. H.
34. Kliniska utbildningsplatser för blivande läkare. Idun. 173 s. E.
35. Upplysningsverksamhet vid folkomröstningar. Kihlström. 141 s., 6 s. pl. Ju.
36. Skogsbrukets arbetsmarknad. Idun. 292 s. S.
37. Alkoholblodprovet. Idun. 110 s. I.
38. Strålskydd. Kihlström. 348 s., 1 s. pl. I.
39. Offentliga byggnader. Översikt och byggnadsbehov. Idun. 267 s. K.
40. Riktlinjer för bostadspolitiken. Idun. 175 s. S
41. Nya kommunala ortsavdrag. Idun. 247 s. Fi.
42. Staten och de politiska ungdomsorganisationerna. Kihlström. 102 s. E.
43. Zigenarfrågan. Framtiden, Malmö. 153 s., 8 s. pl. S.
44. Översyn av Förenta Nationernas stadga. Norstedt. 83 s. U.
45. Nordiska parlamentariska kommitténs slutbetänkande. Kihlström. 58 s. U.
46. Bränsleförsörjningen i atomåldern. 1. Förutsättningar, slutledningar, rekommendationer och förslag. Idun. 94 s. H.
47. Stöd åt ofullständiga familjer. Idun. 91 s. S.
48. Statsbudgetens verkningar på konjunkturutvecklingen. Av A. Lindbäck. Idun. 114 s. Fi.
49. Tillsynen å djurskyddslagens efterlevnad. Kihlström. 36 s. Ju.

Anm. Om särskild tryckort en anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1956:49

Justitiedepartementet

TILLSYNEN Å
DJURSKYDDSLAGENS EFTERLEVNAD

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

AV

DJURSKYDDsutredningen

EMIL KIHlSTRÖMS TRYCKERI AKTIEBOLAG
STOCKHOLM 1956

STATENS OFFENTLIGT BOKTRYKKERIE

København

TILSYNER A.

DIERSKYDBEFAELINGS ERHÆLDNING

BEKENDT GJORT

AT

DIERSKYDBEFAELINGEN

BEKENDT GJORT

AT

Innehåll

<i>Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet</i>	5
Lagförslag	7
Utredning och motiv	
I. Gällande rätt	10
II. Framställningar och önskemål	13
III. Iakttagelser rörande nuvarande tillsynsbestämmelsers effektivitet	19
IV. Utredningsmannens förslag	27

Innehåll

1. Förord 1

2. Inledning 2

3. Om författaren 3

4. Om boken 4

5. Om utgåvan 5

6. Om tryckningen 6

7. Om distributionen 7

8. Om priserna 8

9. Om öfversättningar 9

10. Om rättigheter 10

11. Om förordningen 11

12. Om förordningsförelägganden 12

13. Om förordningsförelägganden 13

14. Om förordningsförelägganden 14

15. Om förordningsförelägganden 15

16. Om förordningsförelägganden 16

17. Om förordningsförelägganden 17

18. Om förordningsförelägganden 18

19. Om förordningsförelägganden 19

20. Om förordningsförelägganden 20

21. Om förordningsförelägganden 21

22. Om förordningsförelägganden 22

23. Om förordningsförelägganden 23

24. Om förordningsförelägganden 24

25. Om förordningsförelägganden 25

26. Om förordningsförelägganden 26

27. Om förordningsförelägganden 27

28. Om förordningsförelägganden 28

29. Om förordningsförelägganden 29

30. Om förordningsförelägganden 30

31. Om förordningsförelägganden 31

32. Om förordningsförelägganden 32

33. Om förordningsförelägganden 33

34. Om förordningsförelägganden 34

35. Om förordningsförelägganden 35

36. Om förordningsförelägganden 36

37. Om förordningsförelägganden 37

38. Om förordningsförelägganden 38

39. Om förordningsförelägganden 39

40. Om förordningsförelägganden 40

41. Om förordningsförelägganden 41

42. Om förordningsförelägganden 42

43. Om förordningsförelägganden 43

44. Om förordningsförelägganden 44

45. Om förordningsförelägganden 45

46. Om förordningsförelägganden 46

47. Om förordningsförelägganden 47

48. Om förordningsförelägganden 48

49. Om förordningsförelägganden 49

50. Om förordningsförelägganden 50

51. Om förordningsförelägganden 51

52. Om förordningsförelägganden 52

53. Om förordningsförelägganden 53

54. Om förordningsförelägganden 54

55. Om förordningsförelägganden 55

56. Om förordningsförelägganden 56

57. Om förordningsförelägganden 57

58. Om förordningsförelägganden 58

59. Om förordningsförelägganden 59

60. Om förordningsförelägganden 60

61. Om förordningsförelägganden 61

62. Om förordningsförelägganden 62

63. Om förordningsförelägganden 63

64. Om förordningsförelägganden 64

65. Om förordningsförelägganden 65

66. Om förordningsförelägganden 66

67. Om förordningsförelägganden 67

68. Om förordningsförelägganden 68

69. Om förordningsförelägganden 69

70. Om förordningsförelägganden 70

71. Om förordningsförelägganden 71

72. Om förordningsförelägganden 72

73. Om förordningsförelägganden 73

74. Om förordningsförelägganden 74

75. Om förordningsförelägganden 75

76. Om förordningsförelägganden 76

77. Om förordningsförelägganden 77

78. Om förordningsförelägganden 78

79. Om förordningsförelägganden 79

80. Om förordningsförelägganden 80

81. Om förordningsförelägganden 81

82. Om förordningsförelägganden 82

83. Om förordningsförelägganden 83

84. Om förordningsförelägganden 84

85. Om förordningsförelägganden 85

86. Om förordningsförelägganden 86

87. Om förordningsförelägganden 87

88. Om förordningsförelägganden 88

89. Om förordningsförelägganden 89

90. Om förordningsförelägganden 90

91. Om förordningsförelägganden 91

92. Om förordningsförelägganden 92

93. Om förordningsförelägganden 93

94. Om förordningsförelägganden 94

95. Om förordningsförelägganden 95

96. Om förordningsförelägganden 96

97. Om förordningsförelägganden 97

98. Om förordningsförelägganden 98

99. Om förordningsförelägganden 99

100. Om förordningsförelägganden 100

*Till Herr Statsrådet och Chefen för
Kungl. Justitiedepartementet*

Den 5 juni 1953 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla en sakkunnig för att utreda frågan om ett förbättrat djurskydd ävensom att till den sakkunniges förfogande ställa erforderliga experter samt, i mån av behov, förordna sekreterare åt den sakkunnige.

Med stöd av bemyndigandet tillkallade departementschefen den 6 juni 1953 f. d. justitierådet Erik Geijer att såsom sakkunnig inom departementet utreda nämnda fråga. Sedermera har departementschefen att såsom experter biträda den sakkunnige förordnat dels den 29 december 1953 e. o. byråsekreteraren i veterinärstyrelsen Alf Danielsson och dels den 1 juni 1955, bland andra, förste stadsveterinären i Stockholm Richard Larsson. Genom beslut den 23 februari 1954 har Danielsson jämväl förordnats att, räknat från och med den 15 i samma månad, vara sekreterare i utredningen.

För utredningen har antagits benämningen *djurskyddsutredningen*.

Enligt de för utredningen meddelade direktiven skall densamma beröra ett stort antal frågor, av vilka departementschefen särskilt framhållit några av de mest angelägna. Sålunda har bland annat föreskrivits, att uppmärksamhet borde ägnas åt formerna för uppsikt och tillsyn över att de i djurskyddets intresse meddelade bestämmelserna verkligen efterlevas.

Under det utredningsarbete beträffande skilda spörsmål som hittills bedrivits har frågan om effektiviteten av djurskyddslagens tillsynsbestämmelser ofta gjort sig påmint, och den övertygelsen har alltmera stadgats, att den nuvarande tillsynsorganisationen är i stort behov av att förstärkas och förbättras. Detta har lett till att nämnda fråga — med frångående i viss mån av den tidigare planen för arbetet — upptagits till separat behandling. Ett under medverkan av experterna Danielsson och Larsson utarbetat betänkande i ämnet, innehållande lagförslag med därtill hörande motivering, överlämnas härmed vördsamt till Herr Statsrådet.

Experterna Danielsson och Larsson hava förklarat sig instämma i såväl förslaget som motiveringen.

Stockholm den 1 december 1956.

Erik Geijer

Alf Danielsson

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 19 maj 1944 om djurskydd.

Härigenom förordnas, att 14—16 och 21 §§ lagen den 19 maj 1944 om djurskydd skola med oförändrade överskrifter erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

14 §.

Högsta tillsynen å lagens efterlevnad tillkommer veterinärstyrelsen, som därvid har att göra de framställningar samt meddela de råd och anvisningar vartill omständigheterna föranleda.

Länsstyrelserna skola var inom sitt län med biträde av länsveterinären vaka över att de till skydd för djuren meddelade bestämmelserna efterlevas samt tillse, att kommuner och hälsovårdsnämnder i sådant avseende fullgöra sina åligganden. Därvid må länsstyrelsen, där så anses nödigt, förelägga dem viten. Om det finnes erforderligt, äger länsstyrelsen förordna en eller flera personer att under länsveterinärens inseende och enligt hans anvisningar såsom djurskyddsassistenter biträda vid tillsynen.

Hälsovårdsnämnden i varje ort har att öva tillsyn över djurens vård och behandling. Det åligger för detta ändamål nämnden att genom inspektionsverksamhet i nödig omfattning hålla sig noga underrättad om djurvårdens tillstånd samt i mån av behov utse en eller flera tillsyningsmän. Därjämte bör nämnden samverka med läns- och distrikts- eller stadsveterinären. Åsidosätter någon vad i 2—6 §§ stadgas, äger nämnden, i den mån ej särskilda bestämmelser äro gällande, meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt nämnda paragrafer har att iakttaga samt därvid, om tidigare meddelat föreläggande ej efterkommits eller eljest tredska befaras, utsätta vite. I fall av tredska må jämväl anbefalld åtgärd, där så anses nödigt och sedan den försumlige därom tillsagts utan att rättelse skett, verkställas på hans bekostnad. Den som är missnöjd med nämndens beslut äger däröver anföra besvär hos länsstyrelsen inom tid som i allmänhet gäller om klagan över hälsovårdsnämnds beslut. Såväl nämnden som länsstyrelsen äger förordna, att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse.

15 §.

Vid hälsovårdsnämndens handläggning av ärende som rör vården eller behandlingen av djur äger länsveterinären så ock distrikts- eller stadsveterinären, även om de icke äro ledamöter av nämnden, vara tillstädes och deltaga i överläggningarna men ej i beslutet samt, om det begäres, få sin mening antecknad till protokollet. Veterinär som har rätt att närvara skall såvitt möjligt i god tid underrättas om sammanträde, där djurskyddsärende skall handläggas, samt om ärendets beskaffenhet. Sammanträde för behandling av sådant ärende skall på anmodan av länsstyrelsen eller länsveterinären skyndsamt äga rum. Länsveterinären äger hos länsstyrelsen överklaga nämndens beslut i ärende som nu sagts.

Det åligger hälsovårdsnämnden att utan onödig tidsutdräkt underrätta länsveterinären om föreskrift, som meddelats enligt 14 § tredje stycket, samt såväl denne som polismyndigheten om inträffad underlåtenhet att efterkomma sådan föreskrift. Förekommer anledning, att djur är utsatt för djurplågeri eller att eljest åtal för sådant brott bör övervägas, skall polismyndigheten ofördröjligen underrättas. Polismyndigheten och vederbörande åklagare böra, i den mån det kan äga betydelse för nämndens tillsynsverksamhet, hålla nämnden underrättad om vad som förefaller inom deras verksamhetsområden.

Den som har djur i sin vård är skyldig att låta hälsovårdsnämnden eller någon dess ledamot eller suppleant som nämnden utser eller djurskyddsassistent eller tillsyningsman varom i 14 § förmäles så ock länsveterinären eller distrikts- eller stadsveterinären besiktiga djuret och stall eller annat förvaringsrum för djuret ävensom för djuret avsedda födoämnen, redskap och persedlar. Lag samma vare i fråga om besiktning som någon företager med stöd av veterinärstyrelsens eller länsstyrelsens särskilda förordnande. Erforderlig handräckning för besiktning, som här sagts, meddelas av polismyndigheten.

16 §.

Vad i 14 § stadgas om hälsovårdsnämnds tillsyn skall icke gälla med avseende å djur som användas inom försvarsväsendet. Lag samma vare i fråga om skyldighet enligt 15 § att tillåta besiktning, såframt besiktningen icke särskilt anbefallts av veterinärstyrelsen eller länsstyrelsen.

21 §.

Den som bryter mot vad i 9, 10, 11 eller 12 § stadgas, eller av tredska underlåter att ställa sig till efterrättelse föreskrift som utan utsättande av vite meddelats jämlikt 14 § tredje stycket, eller åsidosätter honom enligt 15 § tredje stycket åvilande skyldighet att tillåta besiktning eller under-

låter att fullgöra vad honom åligger enligt 20 § andra stycket, straffes med dagsböter.

Om straff för djurplågeri stadgas i allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den — — —

Utredning och motiv

KAPITEL I

Gällande rätt

Tillsyn över att djuren, de fria såväl som de i fångenskap levande, verkligen komma i åtnjutande av det skydd, som gällande lagar avse att tillförsäkra dem, tillkommer naturligtvis alltid enligt de vanliga reglerna de rättsvårdande myndigheter, vilka det åligger att upprätthålla ordningen i samhället samt att förebygga, förhindra, beivra och döma över brott och överträdelser i allmänhet. I fråga om djurskyddslagen av 1944, som äger tillämpning å husdjuren och andra djur vilka hållas i fångenskap, finnas därutöver också särskilda organ som öva tillsyn å lagens efterlevnad. De centrala bestämmelserna i sistnämnda avseende återfinnas i 14—16 §§ nämnda lag. De reglerna vilka de särskilda tillsynsmyndigheterna regelmässigt äro samt huvuddragen av deras arbetsuppgifter och befogenheter.

Tillsynen över djurens vård och behandling utövas enligt 14 § djurskyddslagen i varje särskild ort av hälsovårdsnämnden i samverkan med läns- och distrikts- eller stadsveterinären. Nämnden äger, men är ej ovillkorligen skyldig, att för sådant ändamål utse tillsyningsman. Där någon åsidosätter vad i 2—6 §§ av lagen stadgas — om att djur skall behandlas väl och såvitt möjligt skyddas mot lidande samt om den närmare innebörden i vissa avseenden av denna grundsats — äger nämnden, i den mån ej särskilda bestämmelser äro gällande, meddela erforderlig föreskrift om vad han jämlikt nämnda paragrafer har att iakttaga vid risk av laga påföljd enligt 21 § i lagen. Den som är missnöjd med nämndens beslut äger däröver anföra besvär hos länsstyrelsen inom tid som i allmänhet gäller om klagan över hälsovårdsnämnds beslut. Länsstyrelsen äger förordna, att dess beslut omedelbart skall lända till efterrättelse. Vid nämndens handläggning av ärende, som rör vården eller behandlingen av djur, äger länsveterinären så ock distrikts- eller stadsveterinären vara tillstädes och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

Enligt 15 § är den, som har djur i sin vård, skyldig att låta hälsovårdsnämnden eller någon dess ledamot eller suppleant som nämnden utser eller tillsyningsman, varom i 14 § förmäles, så ock länsveterinären eller distrikts- eller stadsveterinären besiktiga djuret och stall eller annat för-

varingsrum för djuret. Polismyndigheten meddelar erforderlig handräckning för dylik besiktning.

I 16 § är föreskrivet, att vad i 14 och 15 §§ stadgas icke skall gälla med avseende å djur som användas inom försvarsväsendet.

Beträffande den angivna inskränkningen i hälsovårdsnämndens behörighet att meddela föreskrifter enligt 14 § i sådana fall, där särskilda bestämmelser rörande tillsynen äro gällande, anförde departementschefen vid lagens tillkomst: »Om Kungl. Maj:t meddelat särskilda föreskrifter om vad som skall iakttagas vid offentlig förevisning av djur eller vid transport av djur, skall dock nämnden givetvis icke kunna göra ändring häri. Vidare må erinras om skogshärbärgeslagens föreskrifter angående tillsyn å stall för hästar som användas i skogsarbete. I den mån sådana särbestämmelser äro gällande är hälsovårdsnämnden enligt departementsförslaget icke behörig att meddela föreskrift.» (Kungl. Maj:ts proposition den 28 januari 1944 nr 43.)

I det betänkande med förslag rörande djurskyddslagstiftning (Statens offentliga utredningar 1938:36) som den 1 november 1938 framlagts, hade förordats en tillsynsorganisation av i viss mån annan struktur än den som sedermera lagfästes. Enligt detta förslag skulle hälsovårdsnämnden inom varje kommun till djurskyddsinspektör utse en eller flera bland nämndens ledamöter eller, där så befundes lämpligare, bland övriga till ledamot av nämnden valbara personer. Djurskyddsinspektören skulle enligt nämndens anvisningar inom kommunen vaka däröver, att de till djurens skydd meddelade bestämmelserna efterlevdes. Enligt förslaget ägde vidare länsstyrelsen på begäran av djurskyddsorganisation godkänna lämplig person, en eller flera för visst område, att vara djurskyddskonsulent inom länet eller del därav. Djurskyddskonsulent skulle äga att gå allmänheten till handa med råd och anvisningar angående djurs vård och behandling så ock vaka över meddelade bestämmelsers efterlevnad; han borde vid utövandet av sin verksamhet samverka med vederbörande djurskyddsinspektör. Förslaget innehöll jämväl ett stadgande om att polisman, under vissa förutsättningar, skulle kunna med avseende å djurs vård och behandling meddela föreskrifter samt förbud i en del fall. I propositionen till 1944 års riksdag angående djurskyddslag, som i huvudsak bifölls av riksdagen såvitt nu är i fråga, uttalade departementschefen, att den i betänkandet föreslagna tillsynsorganisationen torde kunna i hög grad inskränkas.

De i betänkandet föreslagna kommunala djurskyddsinspektörerna utslötos i den lagfästa organisationen. I stället överlämnades åt hälsovårdsnämnderna att i samverkan med tjänsteveterinärerna och eventuellt med biträde av utsedda tillsyningsmän direkt taga befattning med djurskyddsärendenas handläggning. Den föreslagna behörigheten för polisman att i förekommande fall meddela förbud och föreskrifter kom ej heller till

stånd, vilket motiverades med att polismaktens befogenheter att ingripa mot djurplågeri torde böra regleras av vad som i allmänhet gäller om förekommande av brott. Viss behörighet att meddela erforderliga föreskrifter tillades i stället hälsovårdsnämnderna. I lagen upptogs ej heller det föreslagna stadgandet om att länsstyrelsen skulle kunna, på begäran av djurskyddsorganisation, godkänna lämplig person att vara djurskyddskonsulent. Därom anförde departementschefen, att någon sådan auktorisation av den enskilda tillsynsverksamhet, som bedreves av djurskyddsorganisationerna, icke syntes erforderlig.

Såsom ovan berörts finnas och kunna meddelas särskilda bestämmelser om djurskyddskontroll för vissa specialområden vid sidan av de centrala bestämmelserna, som nu äro inrymda i 14—16 §§ djurskyddslagen. I förevarande sammanhang har icke avsetts att till behandling upptaga frågor om andra kontrollbestämmelser än sådana som motsvara djurskyddslagens nyssnämnda stadganden om tillsyn.

KAPITEL II

Framställningar och önskemål

Den allmänna tillsynsorganisation, som tillskapades genom djurskyddslagen, har under den tid, som sedan dess förflutit, icke förvärvat anseende såsom fullt effektiv och tillfredsställande. Bland annat synes det vara en ganska utbredd mening, att hälsovårdsnämnderna — även om naturligtvis undantag därvidlag torde kunna påvisas — i mycket stor utsträckning icke visat den initiativförmåga och handlingskraft, som deras nyckelställning inom organisationen kräver. Uppfattningen att den nuvarande organisationen icke fyller måttet har kommit till uttryck på olika sätt. Här skall till en början redogörelse lämnas för vissa i ämnet gjorda framställningar.

Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund har, såvitt angår djurskyddslagens tillsynsorganisation, inkommit med två dylika, ställda till Kungl. Maj:t samt dagtecknade den 15 november 1947 och den 28 juni 1952. Den tidigare av dessa utmynnar i en hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes taga i övervägande åtgärd till underlättande av att djurskyddsinspektör, tillsatt av djurskyddsorganisation, i sin verksamhetsutövning tillerkändes polis- mans skydd och befogenhet. Denna hemställan upprepades och utvecklades närmare i den år 1952 gjorda framställningen sålunda att den gällde vidtagande av sådana åtgärder beträffande gällande polisreglemente, att länsstyrelse bleve oförhindrad att i förekommande fall bereda polismans skydd och befogenhet åt personer inom djurskyddsrorelsen, vilka befunnits särskilt lämpade såsom djurskyddsinspektörer, inom visst, av vederbörande länsstyrelse angivet område, varvid denna inspektionsverksamhet givetvis skulle utövas under ledning av vederbörande landsfogde och landsfiskal samt i samarbete med ortens kommunala hälsovårdsnämnder. I motiveringarna till de båda framställningarna har anförts bland annat: Den naturliga obenägenheten att vidtaga åtgärder, som kunde föra till konflikt med grannar och bekanta, hade ofta föranlett att personer, som varit vittnen till även svårartat djurplågeri, icke ingripit för att förhindra det, än mindre anmält det till vederbörlig bestraffning. Detta hade givit djurskyddsföreningarna anledning att tillsätta särskilda djurskyddsinspektörer med uppgift att undersöka djurplågerifall, som rapporterades till dem, och befogenhet att till vederbörande myndighet anmäla gärningsmannen till åtal. Det vore otvivelaktigt, att de numera enligt djurskyddslagen av

hälsovårdsnämnderna utsedda tillsyningsmännen kunde uträtta mycket gott. Då emellertid ännu endast ett relativt fåtal hälsovårdsnämnder utsett tillsyningsmän och dessa ofta även hade andra uppgifter, hade denna övervakning icke fått den betydelse som avsetts. Ehuru den stora allmänheten uppskattade och understödde även den verksamhet, som djurskyddsföreningarnas inspektörer utövade, hände det ofta, att personer, hos vilka inspektörerna på förekommen anledning begärde att få se på djuren eller ladugården, motsatte sig sådan »inblandning» under förmenande, att inspektören saknade befogenhet att lägga sig i vederbörandes sätt att sköta sina djur. Flera djurskyddsföreningar hade hos vederbörande länsstyrelse hemställt, att inspektör måtte beviljas polismans skydd och befogenhet vid fullgörandet av sina åligganden. Några länsstyrelser hade tillmötesgått sådana framställningar och förordnat inspektör att tillsvidare under viss tid, utan kostnad för statsverket, vara extra polisman under åtnjutande av polismans skydd och befogenhet för att biträda vid övervakandet av gällande bestämmelser till förekommande av djurplågeri. Inspektören stode därvid under förmenskap av vederbörande polischef. Sådana förordnanden hade underlättat, förenklat och effektiviserat djurskyddsinspektörens arbete. Emellertid hade dessa förordnanden ofta inskränkts till att avse endast ett inom snäva gränser hållet område, och en del länsstyrelser hade icke varit benägna att meddela några som helst förordnanden av ifrågasvarande slag.

I ett den 23 september 1949 dagtecknat underdånigt utlåtande rörande en del djurskyddsfrågor yttrade veterinärstyrelsen i anledning av den tidigare av de nyssnämnda två framställningarna bland annat följande: Av vad riksförbundet i denna fråga anfört syntes det veterinärstyrelsen framgå, att syftet med förbundets framställning vore icke så mycket att erhålla ändrade bestämmelser beträffande länsstyrelses befogenhet att förläna polismans skydd och befogenhet åt enskild organisations för viss övervakningsverksamhet utsedda tjänsteman som att erhålla ett uttalande, ägnat att i positiv riktning påverka länsstyrelsernas inställning till sagda spörsmål i vad detta berörde djurskyddet. Styrelsen ansåge sig nämligen icke kunna tolka den omständigheten, att exempelvis länsstyrelsen i Gävleborgs län förordnat en av en djurskyddsförening utsedd inspektör att för viss tid under landsfogdens och vederbörande landsfiskals lydnad och in-seende vara extra polisman för vidtagande av laga åtgärder med avseende å förbrytelser mot djurskyddslagstiftningen inom angivna landsbygdskommuner, annorlunda än att något formellt hinder mot sådana förordnanden icke förelåge. Det framginge icke av handlingarna huruvida de länsstyrelser, som icke velat meddela dylika förordnanden, därvid letts av formella betänkligheter eller om deras vägran berott på att de icke ansett behov föreligga av dylik speciell polisverksamhet eller funnit den förslagsställande

organisationen icke ha den stabilitet, att en dess funktionär borde anförtros en så pass maktpåliggande befogenhet.

I ett yttrande över 1938 års betänkande hade länsveterinären i Kronobergs län föreslagit, att i veterinärinstruktionen infördes en bestämmelse, enligt vilken länsveterinärerna skulle, var inom sitt län, vara den högsta djurskyddsmyndigheten. Den 6 juli 1948 har sedermera f. d. länsveterinären i nämnda län Henrik Hasselgren återupptagit detta ämne och till veterinärstyrelsen avlåtit ett förslag, att djurskyddet i varje län skulle ställas under länsveterinärens överinseende. Till utveckling av denna tanke anförde Hasselgren därvid bland annat följande: Av gammalt hade i många län djurskyddet alldeles särskilt haft sin målsman i länsveterinären. Detta förhållande låge ju nära till hands. Länsveterinären skulle enligt gällande instruktion utöva tillsyn över den allmänna hälso- och sjukvården bland husdjuren samt meddela allmänheten råd och anvisningar rörande rationell husdjurshygien. Detta sammanföle ju med god allmän djurvård. Tiden vore måhända snart mogen att inkoppla länsveterinären såsom högste målsman för djurskyddet inom länet. För närvarande saknade djurskyddet en dylik målsman, och i stora delar av vårt land existerade ej något effektivt djurskydd. Alla och ingen hade ansvar och initiativ i djurskyddsfrågor, och olika uppfattningar gjorde sig här och var gällande om tolkningen av lagar och författningar. Länsveterinärerna vore i gemen icke så bundna av enskild praktik, vilket för dem underlättade att stå självständiga. Någon större arbetsbörda skulle ej åläggas vederbörande genom den föreslagna anordningen. Hithörande ärenden vore ganska sporadiskt förekommande.

I ett till veterinärstyrelsen avgivet, den 24 januari 1949 dagtecknat yttrande över Hasselgrens förslag anförde Svenska länsveterinärföreningens styrelse, sedan ärendet behandlats på föreningens årsmöte, bland annat följande: Enligt den allmänna veterinärinstruktionen skulle länsveterinär i rådgivande egenskap biträda länsstyrelsen vid handläggning av ärenden rörande den allmänna hälso- och sjukvården bland husdjuren samt verkställa de förrättningar, vartill förordnande av länsstyrelsen meddelats honom. Han skulle bland annat på anmodan av hälsovårdsnämnd eller polismyndighet verkställa undersökning av levande och döda djur samt däröver avgiva begärt intyg. Han skulle göra sig noga underrättad om husdjursskötselns tillstånd inom länet och de omständigheter, vilka kunde befordra en rationell husdjurshygien eller därpå utöva menlig inverkan, häri inbegripet husdjurens skötsel och utfodring, ladugårdars och stal-lars läge och byggnadssätt, renhållningen därstädes, tillgång eller brist på foder och tjänligt dricksvatten m. m. Instruktionen föreskrev bland annat inspektion av kreatursmarknader och djurutställningar etc. Härtill komme stadgandet i djurskyddslagen, att hälsovårdsnämnden i or-

ten hade att i samverkan med bland andra länsveterinären öva tillsyn över djurens vård och behandling. Föreningen ansåge, att de nu nämnda författningarna lämnade full möjlighet och ävenledes stadgade skyldighet för länsveterinärerna att vara målsmän för djurskyddet inom sina län. Vid de årliga inspektionerna lämnades av länsveterinärerna råd och anvisningar åt hälsovårdsnämnderna och dessas befattningshavare i djurskyddsfrågor. Hälsovårdsnämnder, polismyndigheter och enskilda kunde begära att få förrättningar utförda och intyg avgivna beträffande hithörande förhållanden. I besvärsmål hos länsstyrelserna remitterades ärenden rörande djurskydd och djurplågeri till länsveterinären för yttrande. Förslagsställaren syntes icke tillräckligt hava beaktat de nämnda faktiska förhållandena. Hans påstående, att i stora delar av vårt land intet effektivt djurskydd finnes, stämde icke med djurskyddslagens bestämmelse om hälsovårdsnämndernas skyldighet att vara primära djurskyddsinstanser. Hasselgrens skrivelse syntes avse utfärdande av föreskrift om att alla legala ärenden rörande djurskyddet skulle underställas länsveterinärerna. Detta skulle innebära en icke oväsentligt ökad expeditivverksamhet för länsveterinärerna. Det hemställdes, att skrivelsen icke måtte föranleda någon ytterligare åtgärd från veterinärstyrelsens sida.

I sitt förutnämnda, den 23 september 1949 dagtecknade underdåniga utlåtande hemställde veterinärstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte finna Hasselgrens framställning icke föranleda vidare åtgärd, och underströk därvid särskilt vad länsveterinärföreningen framhållit om att länsveterinärerna jämlikt sin instruktion redan nu vore målsmän för djurskyddet inom respektive län, varefter veterinärstyrelsen framhöll hurusom departementschefen vid djurskyddslagens tillkomst betonat, att hälsovårdsnämnden borde samverka med tjänsteveterinärerna, vilka enligt sina instruktioner hade att verka för god vård av husdjuren. I fortsättningen yttrade veterinärstyrelsen bland annat, att ehuru man hade på känn att det mångenstädes brustit i fråga om hälsovårdsnämndernas effektivitet såsom tillsynsorgan för djurskyddet, man likväl enligt styrelsens mening torde ha anledning att förvänta bättre förhållanden härutinnan efter den nya kommunindelningens genomförande, varför det syntes som om det, åtminstone för framtiden, saknades anledning att se alltför pessimistiskt på möjligheterna att utöva en verksam tillsyn å efterlevnaden av djurskyddslagen.

Vid Sveriges djurskyddsföreningars riksförbunds ordinarie konferens i Stockholm 1954, vilken bevistades av utredningsmannen och utredningens sekreterare, var djurskyddsinspektionen föremål för en livlig och ingående diskussion. Såsom det referat av förhandlingarna, vilket i tryck utgivits av riksförbundet, närmare utvisar, framfördes därvid många synpunkter och önskemål i olika riktningar. Genomgående kom den uppfattningen till synes, att i alltför många fall hälsovårdsnämndernas insatser icke äro

sådana de böra vara. I det inledningsanförande, som hölls av riksförbundets sekreterare, anfördes, bland annat att det för alla, som arbetade inom djurskydds rörelsen, stode klart, att inom många hälsovårdsnämnder intresset för kontrollen av djurskyddslagens efterlevnad vore ringa eller rent av obefintligt, samtidigt som det medgavs, att det dock naturligtvis finnes många hälsovårdsnämnder, där djurskyddsinspektionen vore mycket väl ordnad från de kommunala myndigheternas sida. En talare, som representerade en djurskyddsförening i södra Sverige, trodde icke att inspektionsverksamheten kunde lösas på ett tillfredsställande sätt genom hälsovårdsnämnderna; på landet vore alla släkt och vänner och man ville icke ingripa mot varandra. Talaren förordade en central inspektion med en särskild inspektör, som hade erhållit utbildning på området. En deltagare i diskussionen, vilkens djurskyddsverksamhet var förlagd till Norrland, gjorde gällande, att erfarenheten givit vid handen, att hälsovårdsnämnderna inom många kommuner visat och fortfarande visade en påfallande brist på kännedom om den stora uppgift de i förevarande hänseende hade att fylla; nämndledamöterna vore i många fall själva djurägare med större eller mindre djurbesättningar; de hade ofta svårt att vinna respekt hos försumlige djurägare och ville ogärna företaga undersökningar av anmälda fall, särskilt om det vore fråga om goda vänner eller grannar. Talaren undrade »om icke länsstyrelse eller länsveterinär borde kunna erinra hälsovårdsnämnd, som uraktlåter att fullgöra sina skyldigheter, om dess uppgifter i detta avseende». Från en landsända i mellersta Sverige vitsordades att »det är väldigt svårt att få någon fart på hälsovårdsnämnderna». Mot slutet av diskussionen ansåg sig en talare kunna konstatera, att densamma gäve vid handen, att hälsovårdsnämnderna icke fullgjorde sina skyldigheter i tillsynsfrågan, vilket han trodde till stor del berodde på att de vore hårt ansträngda genom sina övriga uppgifter; det borde vara djurskydds rörelsens uppgift att försöka se till att hälsovårdsmyndigheternas möjligheter ökades, varjämte till länsstyrelserna borde riktas en uppmaning att verka i samma riktning. En av talarna förordade en decentralisering av inspektionen så mycket som möjligt; för visst område borde tillsättas en inspektör för att tillse, att allt stode väl till beträffande djurskyddet; det viktigaste vore ,att rätt man bleve tillsatt, en man som kunde »ta folk»; väl vore det en fördel om han hade sin polisbricka, men han skulle akta sig för att missbruka den; han borde komma till djurägarna som deras vän samt visa dem deras misstag och få dem att förstå, att det ur alla synpunkter vore bäst att en ändring komme till stånd. Såsom önskvärt betonades under diskussionen, att djurskyddsföreningarnas egna inspektörer ägde polis-mans skydd och befogenhet, och i inledningsanförandet erinrades om önskemålet, att dessa inspektörer tilldelades förordnanden såsom extra polismän. I fråga om hälsovårdsnämndernas tillsyningsmän uttalades, att det borde vara obligatoriskt, att en eller vid behov flera sådana utsåges. Beträffande

inspektionsverksamheten över huvud taget torde det kunna sägas, att diskussionen tydligt ådagalade såsom en mycket allmän uppfattning, att nämnda verksamhet vore i stort behov av att intensifieras och organiseras på ett mera ändamålsenligt sätt. Det framhölls från olika håll, att sakkunniga personer, inspektörer eller assistenter behöfves. Men meningarna voro ganska skiftande och svävande, när det gällde att närmare antyda, hur frågan borde lösas i organisatoriskt hänseende.

Utredningsmannen har också haft att överväga innehållet i en del, utöver vad i det föregående nämnts, till honom överlämnade skrifter m. m.

KAPITEL III

Iakttagelser rörande nuvarande tillsynsbestämmelsers effektivitet

Myndigheternas handläggning av ett djurskyddsärende, avseende vanvård av en jämförelsevis stor svinbesättning på en svensk lantgård, har under utredningen varit föremål för särskild uppmärksamhet såsom betydande för frågan om tillsynsbestämmelsernas effektivitet. En tidningsnotis på högsommaren 1954 gav anledning att införskaffa handlingar och vissa yttranden angående det ifrågavarande fallet. Enligt notisen hade det förelegat upprörande djurplågeri och vanvård. Det hade bland annat visat sig nödvändigt att nedslakta ett stort antal djur. Enligt de införskaffade handlingarna och yttrandena har händelseförloppet i grova drag gestaltat sig på följande sätt.

Den 24 juni 1954 meddelade länsveterinären telefonledes till poliskon-toret, att han nyss förut i sällskap med förste provinsialläkaren verkställt inspektion i lantbrukaren K:s svinhus, att det föreläge »absolut sista graden av djurplågeri» samt att han påkallade omedelbar polisundersökning. Redan samma dag skedde besiktning genom två polismän jämte distriktsveterinären; och en döende, utmärklad sugga med brutet lårben slaktades jämlikt 20 § djurskyddslagen. Dagen därpå anhöll landsfiskalen om hälsovårdsnämndens medverkan för besiktning och utlåtande. Nämndens ordförande och vice ordförande närvaro vid den samma dag fortsatta under-sökningen, varvid distriktsveterinären närmare besiktigade djuren. Enligt dennes besiktningsinstrument, dagtecknat den 28 juni 1954, hade sedan mer än tjugu år i dessa svinstallar härskat ohygglig smuts och stank, och »dödligheten bland de ständigt vanvårdade djuren» hade varit mycket stor; djuren hade samtliga varit undernärda och så gott som »oigenkännliga» på grund av smuts och orenlighet; kadaver av döda grisar avtecknade sig i smutsen, och det ginge knappast att beskriva det elände, som rådde inom lokalerna. Den 25 juni avlivades två suggor och nio smågrisar enligt 20 § djurskyddslagen. Sedermera överenskoms med K. eller bestämdes på annat sätt att ytterligare ett stort antal svin skulle nedslaktas, i några fall med tillämpning av nyssnämnda lagrum. Ätal följde och domen blev fäl-lande.

Förhistorien till den situation, som sålunda upptäcktes den 24 juni 1954, är i korta drag denna: Redan år 1945 hade K:s behandling av honom till-

höriga kreatur gjorts till föremål för åtal under åberopande av dålig renhållning och alltför knapp utfodring. Åtalet hade emellertid ogillats genom utslag den 18 mars 1946. Enligt hälsovårdsnämndens protokoll för den 5 oktober 1946 hade sedermera landsfiskalen påkallat nämndens uppmärksamhet med anledning av den vanvård han funnit vid ett besök hos K. Nämndens ordförande och vice ordförande hade omedelbart inspekterat, och tillkallad veterinär hade konstaterat uppenbar vanvård, varpå nämnden sagda den 5 oktober beslöt att »överlämna ärendet till allmänna åklagaren». Nämnden synes sedermera icke under de närmaste sju åren ha handlagt något ärende rörande K:s djurvård. I sitt protokoll för den 28 juni 1954, vilket innehåller en redogörelse för av nämnden tidigare vidtagna åtgärder, säger nämnden visserligen, att de miserabla förhållandena å K:s gård, såvitt anginge djurstallar och vården av djuren, hade varit bekanta för nämnden sedan flera år och att nämnden, såsom i det följande skulle beskrivas, gjort allt vad från nämndens sida kunnat göras. I den sålunda utlovade beskrivningen lämnas till en början en redogörelse för vad som åtgjorts enligt protokollet den 5 oktober 1946 och i anledning av då fattade beslut; åklagaren hade icke gjort något annat än förstärkt K. att hålla kvinnlig hjälp på gården. Men beträffande tiden därefter och till hösten 1953 innehåller beskrivningen ingenting om någon befattning från nämndens sida med förhållandena på K:s gård. Att nämnden sannolikt kunde haft anledning till ingripande framgår av en uppgift av landsfiskalen, att från polisens sida år 1952 en undersökning av K:s nötkreatur företogs och att dessa befunnos magra, men att uppenbar vanvård ej kunde påvisas, varför undersökningen ej föranledde vidare åtgärd. Det synes dock ha varit mycket tal i bygden om K:s djurvård, varför på hösten 1953 länsveterinären i samband med sin första inspektionsresa i länet gjorde ett besök där. Enligt hälsovårdsnämndens protokoll den 18 november 1953 hade vid besiktning, som föranletts av någon till länsveterinären inkommen anmälan och till vilken nämndens ordförande samt dess tillsyningsman varit kallade, konstaterats att vanvård av djuren förelåg, att ekonomibyggnaderna voro synnerligen dåliga samt att djurbesättningen var för stor. Det bestämdes, att länsveterinären i samråd med distriktsveterinären skulle besluta om besättningens storlek, varjämte nämnden beslöt ålägga K. att före den 15 december 1953 inkomma med förslag, hur han på bästa sätt skulle undanröja missförhållandena. I ett brev den 13 december 1953 till länsveterinären från en legitimerad veterinär, som tagit del av förhållandena på K:s gård, anfördes bland annat, att förbättringar kommit till stånd efter besöket i november, att enligt brevskrivarens uppfattning K:s djur ej vore föremål för någon uppenbar vanvård och att, om vanvård föreläge beträffande en del av djuren, denna vanvård ej vore medveten från K:s sida. Å brevet har länsveterinären den 17 december 1953 tecknat, att K. i enlighet med förslag i brevet borde åläggas att nedslakta ett visst antal av

djuren före den 1 februari, såvida han ej dessförinnan kunnat framlägga annat godtagbart alternativ. Därefter synes nämnden icke ha behandlat ärendet förrän den 14 januari 1954. Enligt det då förda protokollet beslöts att i enlighet med länsveterinärens rekommendation ålägga K. att snarast och senast den 15 februari 1954 ha minskat djurbesättningen med samtliga getter, minst tjugu svin och sex nötkreatur ävensom att snarast möjligt ha färdigställt ett påbörjat svinstall. Dagen för nästa handläggning av ärendet hos nämnden var enligt de föreliggande handlingarna, som uppgivits vara fullständiga, den 9 april 1954, då i protokollet erinrades om beslutet den 14 januari samt beslöts, att ny besiktning hos K. skulle äga rum. Därutinnan synes emellertid nämnden praktiskt taget ha låtit sig förekommas genom vad som, enligt vad ovan sagts, inträffade den 24 juni 1954. Dock kan anmärkas, att hälsovårdsnämndens tillsyningsman uppgivit, att några dagar före sistnämnda dag nämndens ordförande och han besökte K:s gård, att de därvid funnit en del smågrisar ligga döda, att de icke kunnat besiktiga ladugården, som var igenlåst, samt att de haft för avsikt att sammankalla nämnden, men att detta uppskjutits emedan midsommaren stod för dörren och de dessutom hade i socknen inträffade paratyfusfall att syssla med. I sitt protokoll för den 28 juni 1954 har nämnden slutligen konstaterat, att den enda åtgärd K. vidtagit med anledning av föreläggandet den 14 januari 1954 var att svinstallet färdigställdes.

I den skrivelse till länsstyrelsen, genom vilken handlingar i det nyss relaterade ärendet införskaffades, hade utredningsmannen uttalat, att det skulle vara av värde, om länsstyrelsen vore i tillfälle att lämna meddelande om den uppfattning, som länsstyrelsen måhända erhållit, rörande de verkliga anledningarna — bristfällighet i lagstiftningen eller annat — till att värderna kunde ha pågått så länge och tagit en sådan omfattning som i detta fall. I inkomna yttranden av länsstyrelsen, länsveterinären, landsfiskalen och hälsovårdsnämnden har med anledning därav pekats på vissa påstådda bristfälligheter i den gällande djurskyddslagstiftningen, vilka emellertid till stor del angå saker som falla utanför ramen av eller åtminstone ha ett jämförelsevis avlägset samband med de frågor om tillsynen å lagens efterlevnad som det nu närmast gäller. Man har sålunda exempelvis såsom en brist i lagstiftningen framhållit, att den icke tillåter att förbjuda person, som visat sig därtill olämplig, att handhava djur. Vidare ha berörts en del spörsmål, vilka angå det avsnitt av djurskyddslagen, som behandlar rätten att omhändertaga eller döda djur i vissa fall (17—20 §§), och man har t. ex. förmenat att stora svårigheter och lång tidsutdräkt skulle vara oundvikliga vid tillämpning av 17 §. Hälsovårdsnämnden har däremot berört ett i nu förevarande sammanhang väsentligt förhållande, då den påpekat, att djurskyddslagen icke medger hälsovårdsnämnd rätt att förelägga viten. Landsfiskalen har såsom sin mening uttalat, att bristfälligheten i

nuvarande djurskyddslagstiftning i första hand syntes vara, utom annat, att ingripande från polismyndighetens sida icke kunde ske med mindre djurplågeri kunde bevisas föreligga. Till förklaring av vad som förelupit i det beskrivna fallet har länsstyrelsen jämväl andragit som bidragande faktorer av mera allmän innebörd följande: Såsom även länsveterinären beträffande fallet K. framhållit, torde det frikännande utslaget år 1946 ha föranlett myndigheternas tvekan inför förnyat inskridande under följande år. Ej heller kunde bortses från det förhållandet, att bevisningssvårigheterna i djurplågerimål vore stora och därför ofta ledde till frikännande dom. I synnerhet då det icke vore fråga om direkt djurplågeri genom miss-handel eller dylikt utan om djurplågeri genom långvarig vanvård, måste det anses särskilt svårt såväl att uppspåra som att med framgång beivra brottet.

Det ovan skildrade vanvårdsfallet och dess behandling från myndigheternas sida torde utgöra en ganska åskådlig bild av det otillfredsställande tillstånd, som för närvarande får anses råda med avseende å tillsynen av djurskyddslagens efterlevnad. Länsveterinären har i detta hänseende uttalat, att det enligt hans övertygelse i vårt land finnes många fall som, ehuru kanske icke så grava, liknade det ifrågavarande. Att vanvården kunde så pass ostört utveckla sig till den beklämmande situation, som kom i dagen den 24 juni 1954, synes klart ådagalägga, att tillsynsorganisationen icke fungerat som den borde, och detta ehuru här sedan gammalt förelågo särskilda anledningar till skärpt uppmärksamhet. Alldeles otroligt förefaller det icke att, såsom länsstyrelsen och länsveterinären förmodat, det nära tio år tidigare förgäves anställda åtalet dragit med sig en viss oföretagsamhet och tveksamhet, när det gällt att ingripa, ehuru en sådan defaitistisk inställning naturligtvis icke kan försvaras. Den enda förklaringsgrunden kan dock detta i alla händelser icke utgöra. Man kan svårligen avvisa den tanken, att avfattningen av 14 § djurskyddslagen, i den mån den reglerar hälsovårdsnämnds tillsyn och ingripande, måhända bidragit till den passivitet, som här visats från hälsovårdsnämndens sida. Väl torde icke annat kunna göras gällande än att detta lagrum ger fullt stöd för ett energiskt uppträdande av en i sig själv initiativ- och handlingskraftig hälsovårdsnämnd, när fråga är om att inspektera och i övrigt hålla sig underrättad om tillståndet på djurvårdens område. Men å andra sidan kan det knappast förnekas att paragrafen är mindre väl ägnad att väcka och stärka en bristande eller sviktande ansvarskänsla. När det t. ex. stadgas, att nämnden utövar sin tillsyn i samverkan med tjänsteveterinärerna, är det fara värt att ett visst utrymme kan synas vara berett — även om något sådant naturligtvis icke är åsyftat — för den benägenhet, som stundom torde förefinnas hos en nämnd, att hoppas och vänta på initiativ från veterinärhåll. I det fall, varom nu är fråga, kan man icke undgå att lägga märke till, att initia-

tivet till ingripande gång efter annan kommit från annat håll än hälsovårdsnämnden. I ögonenfallande är vidare den omständigheten att, sedan nämnden i början av år 1954 givit K. föreläggande att bland annat minska djurbeståndet, nämnden under hela våren och försommaren synes ha underlåtit att fullfölja denna sak, om man undantar ett synbarligen icke verkställt beslut i april att företaga ny besiktning hos K. Uppenbarligen hade ju nämnden bort ägna det ifrågavarande fallet en fortlöpande uppmärksamhet för vidtagande av erforderliga åtgärder. Det måste emellertid medgivas, att lagen i 14 § lämnar mycket begränsade möjligheter att vid fall av tredska framtvinga åttlydnad av en given föreskrift, ett förhållande som måhända kan lägga en viss hämsko på lusten att ingripa. Sålunda stadgas där, såsom hälsovårdsnämnden i förevarande fall själv framhållit, ingen befogenhet för en hälsovårdsnämnd att utsätta viten.

Då djurskyddslagen antogs, fäste man, såsom riksdagsbehandlingen av frågan visar, i ett visst hänseende särskilda förhoppningar vid hälsovårdsnämndernas tillsynsverksamhet. Det gällde de s. k. bandhundarna. Från en del håll hade yrkats förbud mot att hålla bandhund, men departementschefen hade uttalat, att något sådant förbud icke torde böra meddelas. Härom anförde första lagutskottet (utlåtande 1944 nr 28): Utskottet ville framhålla att, även om något förbud icke meddelats, saken dock komme i ett helt annat läge efter genomförande av den föreslagna djurskyddslagstiftningen. På grund av bestämmelsen i 4 § i förslaget till djurskyddslag om att djur icke finge hållas bundet på ett för djuret plågsamt sätt bleve det förbjudet att hålla bandhund bunden med så kort lina, att hunden icke kunde erhålla tillräcklig rörelsefrihet, och på samma sätt kunde enligt 2 § vissa krav ställas på hundkojornas beskaffenhet. Det vore enligt utskottets uppfattning också angeläget, att hälsovårdsnämnderna ägnade uppmärksamhet åt dessa förhållanden.

Man måste emellertid, med de hittills gjorda erfarenheterna för ögonen, konstatera att de sålunda uttalade förhoppningarna långtifrån blivit i önskvärd grad infriade. De i press och annorstädes förekommande vittnesbörden, att bandhundar, särskilt i de södra delarna av riket, allttjämt i mycket stor utsträckning hållas på ett ur djurskyddssynpunkt ovärdigt sätt, äro så många och samstämmiga att de icke kunna fränkännas ett betydande mått av trovärdighet. Under en bilfärd, som utredningsmannen och utredningens sekreterare i december 1954 företagit i ett av de södra landskapen, har bekräftelse vunnits på att förhållandena i förevarande hänseende kunna vara ytterst otillfredsställande bland annat i fråga om hundkojornas beskaffenhet. Såsom belysande för det läge, vari bandhundsfrågan befinner sig, må här delvis återgivas innehållet i några för utredningen tillgängliga uttalanden i augusti år 1954 av ordföranden i en djur-

skyddsförening, som gjort en mycket stor insats, då det gällt att genom frivillig inspektionsverksamhet just i den trakt, där nämnda resa företogs, lindra bandhundarnas belägenhet: Man hade icke i något fall gjort anmälan till vederbörande landsfiskal med begäran om anställande av åtal, alldenstund man vore ganska övertygad om att ett åtal icke skulle leda till fällande dom samt en friande sådan kunde ha ofördelaktiga verkningar. I stället hade man gjort så att föreningens inspektör, när det funnits anledning att ingripa, förelagt hundägaren att i fall av sjukdom hos hunden tillkalla veterinär eller i en del fall att omedelbart låta avliva djuret. Vidare hade praktiserats att ålägga vederbörande att anskaffa ny hundkoja, utförd i enlighet med förelagd ritning och placerad på lämplig av inspektören utsedd plats, samt att ordna med löplina eller ordentlig hundgård. I allmänhet hade de sedermera vidtagna åtgärderna kunnat godkännas av inspektören. Såväl inspektören som hans bil vore väl kända i orten, och befolkningen hade tydligen för sitt eget anseendes skull intresse av att undvika anmärkningar från hans sida. I regel reste inspektören icke ensam; ofta hade han sällskap av någon styrelsemedlem, och i enstaka fall hade ortens polisman varit med. Hälsovårdsmyndigheternas medlemmar hade däremot icke anmodats deltaga, och de hade ej heller visat något större intresse för denna eller någon annan djurskyddsfråga. Stundom hade de väl anmält fall som borde undersökas, men det hade då flera gånger förekommit, att de bett att deras namn icke skulle röjas i sammanhanget. Det vore nödvändigt, att skärpta bestämmelser komme till stånd. Det kunde naturligtvis vara ofrånkomligt att hålla hund bunden, men det borde finnas klara bestämmelser för under vilka förhållanden det finge äga rum. Det vore icke lämpligt att, såsom nu kunde ske, låta en tax eller släthårig terrier såsom gårdvar ligga ute i en usel koja vinter och sommar utan motion. Det vore viktigt att hela övervakningen av lagens efterlevnad bleve ordnad på ett lämpligt sätt. Många hälsovårdsmyndigheter på landet hade säkerligen icke alls reda på sina skyldigheter i detta avseende. Djurskyddsföreningarna hade i allmänhet icke erforderliga ekonomiska resurser för att bedriva inspektionsverksamhet i tillräcklig omfattning. De arvoden, som kunde erbjudas en inspektör, vore ofta små. I många fall komme därför arbetet att utföras av personer, som besatte varken nödiga kunskaper eller erforderlig erfarenhet. Man kunde mycket väl förstå, om länsstyrelserna icke alltid vore så benägna att tilldela sådana personer polismans befogenhet.

Att råda bot på missförhållandena i fråga om bandhundarna genom att helt enkelt förbjuda att hålla hund bunden utomhus, synes vara en vanskligh utväg, icke minst ur den synpunkten att ett sådant förbud uppenbarligen skulle nödvändiggöra invecklade samt övervakningen försvårande undantagsbestämmelser för sådana fall då hundar verkligen behövas såsom vakthundar eller det eljest är av fullt legitima skäl påkallat att hålla en

hund bunden tillfälligtvis eller mera stadigvarande. Med hänsyn till olika förhållanden i skilda fall, särskilt de stora olikheterna mellan hundraserna samt de växlande klimatförhållandena i de skilda landsändarna ävensom de olika sätt som kunna användas för att begränsa hundars rörelsefrihet — hundkojor med vanligt koppel, hundgårdar och andra inhägnader samt löpliner — skulle det tydligen också vara förenat med minst sagt betydande svårigheter och ingalunda underlätta övervakningen, om man ville försöka att författningsmässigt genom en mängd mer eller mindre stela detaljbestämmelser reglera alla de olika sätt och anordningar, som i det ifrågasvarande hänseendet skulle anses tillåtna. Innan man inlåter sig på något sådant, synes det därför böra prövas, huruvida icke ett tillfredsställande resultat står att vinna, om man väl å ena sidan liksom hittills litar till mera allmänt hållna bestämmelser i djurskyddslagen om att djuren skola behandlas väl i olika avseenden, men å andra sidan på allvar söker förbättra tillsynsorganisationen därhän att den uppnår verklig effektivitet samtidigt som vid övervakningen på ett smidigt och praktiskt sätt hänsyn kunna tagas till de skiftande förhållanden som äro för handen i de särskilda fallen. Vid den reformering av den nuvarande tillsynsorganisationen, som kan ifrågakomma, torde det vara av nöden, att de många lokala tillsynsorganen samordnas under en enhetlig ledning, som besitter förmåga och utvägar att såväl genom propaganda och upplysningsverksamhet som genom väl planerade och samordnade samt med kraft och konsekvens genomförda ingripanden få bukt bland annat med en sådan föga tilltalande landssed som det så kallade »bandhundseländet» efter allt att döma utgör.

I en artikel »Hälsovårdsnämnderna och djurskyddet», införd i nr 8 för år 1954 av tidskriften Djurvännernas tidning Djurskyddet, har länsveterinären Nils Andersson bland annat anfört, att erfarenheterna från olika delar av landet beträffande hälsovårdsnämndernas effektivitet såsom verkställande djurskyddsorgan till stor del vore av negativ art. De flesta nämnder befattade sig blott med direkt anmälda fall av djurplågeri eller vanvård av djur och egentlig övervakning i form av inspektioner och dylikt från nämndens sida utövades icke. Det finnes nämnder som endast vidarebefordrade anmälningarna till polismyndigheten för eventuellt åtal och ansåge all rättfärdighet därmed vara uppfylld. I flera fall hade man efter fällande djurplågeridom i årtal underlåtit att kontrollera djurhållningen hos den dömda, med påföljd att vanvården obehindrat fortsatt. Kommuner finnes, där man visserligen tillsatt särskild tillsynsman för djurskydd, men där denne på grund av för låg avlöning, avsaknad av instruktion eller bristande kontroll icke brytt sig om sin uppgift. Samarbetet mellan nämnderna och tjänsteveterinärerna hade ibland varit otillfredsställande. Endast

sällan torde det förekomma, att meddelande sändes till tjänsteveterinären om förekommande djurskyddsärenden på nämndens sammanträden.

Angående anledningarna till den bristande aktiviteten i övervakningen har Andersson i nyssnämnda artikel framhållit: Av gammalt hade hälsovårdsnämndernas uppgifter ansetts huvudsakligen ligga inom den humana hälsovården. I den uppsjö av hälsovårdsärenden, som därmed sammanhängde och anginge smittas förebyggande, livsmedelshygien, bostäder och renhållning med mera sådant, hade djurskyddet kommit såsom ett extra tillägg, som fått en ganska underordnad ställning. Veterinärerna hade för närvarande icke en lika dominerande ställning i nämnderna som tjänsteläkarna. Hälsovårdsinspektörerna vore endast i mindre grad utbildade för djurskyddsverksamhet, och särskild tillsyningsman för djurskydd hade endast i undantagsfall tillsatts. Nämndernas ledamöter vore oftast personer med djup social ansvarskänsla men utan erfarenhet av djurvård och djurhållning. Djurskyddsärendena vore ofta av delikat natur, som även hos för saken innerst intresserade och kunniga personer medförde en viss obenägenhet att ingripa, enär härav lätt ovänskap och personliga obehag kunde uppkomma. Allmänheten hade ännu icke kommit till insikt om, att det vore till nämnderna man i första hand borde göra anmälningar om brister beträffande djurhållningen och icke till polismyndigheten eller tidningarna. Ekonomiska förhållanden inverkade också, ty hälsovårdsnämnderna vore liksom andra nämnder angelägna att hålla kommunalskatten nere och underlåte därför mångenstädes att begära tillräckliga anslag för att kunna bekosta en effektiv djurskyddsövervakning. Och slutligen: Det funnes ingen fungerande instans fastslagen för övervakning av nämndernas djurskyddsverksamhet, frånsatt stadgandet i allmänna veterinärinstruktionen, att länsveterinären inom sitt län skall utöva tillsyn över den allmänna hälso- och sjukvården bland husdjuren.

KAPITEL IV

Utredningsmannens förslag

Stundom kan man få det intrycket att djurskyddslagarna mer än andra lagar äro utsatta för att bli bedömda som bristfälliga och verkningslösa. Till någon del torde detta bero på att dessa lagar, när det gäller att angiva det tillåtna eller otillåtna i fråga om djurens behandling, i särskilt hög grad äro hänvisade till att hålla sig till allmänna formuleringar och bestämmingar. Det skulle uppenbarligen leda till orimligheter och lätt kunna ge anledning till beskyllningar för bristande fullständighet, om lagstiftningen här inläte sig på det omöjliga företaget att beskriva och reglera allting i detalj. Likväl kan det lätt inträffa att mången, vilkens intresse är särskilt inriktat på en viss detalj eller som är upprörd över något vanvårdsfall av speciell art, klandrar att lagen just i dessa avseenden icke uttryckt sig mera ingående, utan att vederbörande därvid besinnar konsekvenserna av en för långt driven utförlighet.

Emellertid synes, såsom naturligt är, den icke sällan framförda uppfattningen, att effekten av 1944 års djurskyddslag är otillräcklig, i väsentlig mån taga sikte på en annan sida av lagens innehåll eller den, varom här är fråga, nämligen den i lagen angivna tillsynsorganisationen och dess sätt att fungera. Ett rättvist bedömande, huruvida själva lagen därutinnan visat sig ändamålsenlig, kräver, att hänsyn tages till att övervakningen av en lags efterlevnad städe är i fråga om effektiviteten beroende icke allenast av de i lagen upptagna tillsynsbestämmelserna i och för sig utan också i hög grad av den anda och den kompetens som äro förhanden hos de människor, vilka i levande livet skola uppbära tillsynsapparaten och omsätta övervakningsbestämmelserna i handling. Om det alltför mycket brister beträffande den mänskliga faktorn i övervakningsarbetet — och detta synes mycket lätt kunna bliva fallet när det gäller en djurskyddslag — kan man ju icke lägga all skuld för mindre god effektivitet på själva bestämmelserna såsom sådana.

Utredningen i det föreliggande lagstiftningsärendet torde giva vid handen, att den icke alldeles tillfredsställande effektiviteten hos den svenska djurskyddslagens tillsynsorganisation måste i betydande grad antagas bero på vad nyss kallats den mänskliga faktorn men också till en avsevärd del på själva lagbestämmelserna.

I det förstnämnda av dessa två avseenden torde man — utan att därmed

vilja fränkänna vårt folk en på det hela taget välvillig inställning till djurskyddssaken — våga uttala den förmodan, grundad på helt allmänna iakttagelser, att människan genomsnittligen icke är lika beredvillig, snabb och effektiv, när det gäller att tillvarataga djurens intressen som när fråga är om att ingripa till försvar för egen rätt, ett förhållande som naturligtvis till sin innebörd och sina följder förstärkes därigenom att djuren sakna all förmåga att själva kräva vad dem tillkommer. Sådana mänskliga svagheter som bristande intresse och insikt, bekvämlighet, benägenhet att skjuta över ansvaret på andra, misströstan beträffande utgången av en i och för sig motiverad aktion, rädsla för personliga obehag o. s. v. måste antagas hava spelat och alltjämt spela en avsevärd roll vid övervakningen. Säkerligen är det så, att man inom den stora allmänhetens krets — övervakningsmyndigheters medlemmar inräknade — mycket ofta är obenägen att genom anmälan eller på annat sätt ingripa mot grannar och bekanta, även om det kanske är allt annat än väl beställt med deras djurvård. I ett i det föregående relaterat fall har en länsstyrelse antytt såsom möjligt, att ogillandet av ett åtal för djurplågeri kunde för årtal framåt hava betagit myndigheterna lusten att ingripa. Samtidigt som man från djurskyddshåll framhållit, huru som en mängd svårartade vanvårdsfall bland de s. k. bandhundarna uppdragats genom en djurskyddsförenings frivilliga inspektionsverksamhet, har, såsom tidigare nämnts, från samma håll anförts, att man icke i något fall anmält saken till åtal, alldenstund man icke velat riskera det bakslag som en friande dom skulle innebära, utan i stället begagnat sig av den frivilliga överenskommelsens väg för att uppnå rättelse i de särskilda fallen. Det måste naturligtvis starkt ifrågasättas, om denna i och för sig ur vissa synpunkter sympatiska metod är att rekommendera, när det gäller att komma till rätta med en sådan massföreteelse av vanvårdsfall som den nämnda. Detta och åtskilligt annat som framkommit under utredningen och delvis i det föregående omnämnts, torde tillräckligt belysa, huru som av många olika anledningar en viss tröghet härskar — i någon mån även inom utpräglad djurskyddsintresserade kretsar — när det gäller att i praktiken tillämpa eller påyrka tillämpning av de stadganden om tillsyn, straffpåföljder och rätt till överklagande m. m., som gällande lag dock erbjuder till skydd för de av vederbörande i teorin oftast obetingat omfattade djurskyddsvänliga idéerna.

Väl ankommer det icke närmast och i varje fall icke enbart på lagstiftningen att i det allmänna medvetandet och tänkesättet ingjuta en mera aktiv anda till fromma för den ifrågavarande tillsynens effektivitet. Den djupa jordmån, ur vilken det allmänna rättsmedvetandet därvidlag spirar, är ju icke på direkt väg för lagstiftningen åtkomlig. Med rätta har länsveterinären Andersson i sin ovan omnämnda artikel pekat på den betydelsefulla uppgift, som tillkommer särskilt djurskyddsföreningarna, att bidra till uppammandet och vidmakthållandet av en djurskyddssinnad anda hos befolk-

ningen: »En sådan anda finnes redan hos de flesta individerna, men förningarna bör organisera densamma och låta den genomsyra olika samhällslager på ett sådant sätt, att den även besjälur de officiella organen, speciellt hälsovårdsnämnderna.»

Alldeles utan möjlighet att utöva inflytande i detta hänseende står dock lagstiftningen ingalunda. Ty det är otvivelaktigt, att det mer eller mindre helhjärtade sätt, på vilket samhället och dess lagstiftande organ taga sig an djurskyddssaken och särskilt nu tillsynen å djurskyddslagens efterlevnad, måste vara av synnerlig betydelse icke blott för det mått av insikt, kraft och energi, varmed tillsynen från de övervakande myndigheternas sida blir bedriven, utan också — under växelverkan mellan det ena och det andra — för den stora allmänhetens syn på och värdesättning av de hithörande frågorna. Om en viss angelägenhet av samhällets ledning tillmättes en sådan vikt, att de organ som tillsätts för att sköta densamma intaga en framstående auktoritativ ställning, de nödvändiga medlen tveklöst beviljas och de meddelade instruktionerna återspegla en allvarlig omsorg om den sak det gäller, äro naturligtvis utsikterna jämförelsevis stora till att angelägenheten i fråga behjärtas och erhåller stöd också av den allmänna meningen, under det att motsatsen lättare kan inträffa vid anspråkslösare yttre betingelser.

I teorin torde väl knappast någon vare sig vilja förneka eller kunna med framgång bestrida, att frågan om djurens vård och behandling samt tillsynen däröver är en samhällets, såväl statens som kommunernas, angelägenhet av sådan betydelse att den i likhet med exempelvis renhållning, hälsovård och sjukvård ovillkorligen måste tillgodoses och icke kan åsidosättas utan förfång bland annat för stora etiska värden. Likväl lär ingen bedömare kunna göra gällande, att samhället genom de nuvarande övervakningsreglerna i djurskyddslagen verkligen tagit sig an tillsynen helt och fullt såsom sin egen angelägenhet och tillgodosett denna så långt det varit möjligt och erforderligt. Endast i jämförelsevis ringa grad har staten engagerat sig själv och sina egna organ genom nämnda regler. Varken den uppnådda effekten eller tillsynsapparatusens gestaltning synes medgiva ett gynnsammare omdöme. Det lagförslag, som härmed framlägges, åsyftar att åstadkomma en sådan ändring i den hittillsvarande i viss mån reserverade hållningen från samhällets sida, att den ifrågavarande tillsynen tillerkännes sin tillbörliga plats bland de viktigare samhällsuppgifterna.

En sådan ändring torde vara oeftergivlig, om det överhuvud skall lyckas att övervinna den brist i fråga om livaktighet och handlingskraft som för närvarande i alltför hög grad präglar tillsynsverksamheten. Såsom av det föregående torde framgå, behöver allt göras som göras kan för att motverka de flerfaldiga tröghetsanledningar av närmast psykologisk art som lägga en hämsko på denna verksamhet. Den omständigheten att djuren icke själva kunna medverka för att tillvarataga sin rätt är också ågnad att föranleda

särskilt stora anspråk på initiativkraften och påpassligheten hos de organ som ha sig tillsynen anförtrodd. Höga anspråk på effektiviteten följa jämväl av det förhållandet att, såsom ovan berörts, djurskyddslagen i stor utsträckning använder och måste använda sig av ganska allmänt hållna uttryck för hur djuren böra eller icke få behandlas och att till följd därav det ankommer på tillsynsmyndigheterna själva både att insiktsfullt förstå och att med vaken blick beakta hela den detaljrika innebörden av dessa lagens allmänna uttryckssätt. Allt tillsammantaget gör, att varje möjlighet att bidra till att åstadkomma en vederhäftig tillsynsorganisation måste tillvaratagas.

Till väsentlig del är det föreliggande förslaget byggt på den grund, som lades vid tillkomsten av djurskyddslagen. Hälsovårdsnämnderna äro enligt 14 § i förslaget bibehållna såsom de organ, vilka i de särskilda orterna skola bära det närmaste ansvaret för tillsynen över djurens vård och behandling. Den utbyggnad av tillsynsapparaten, som förslaget innebär, är avsedd att ställa denna lokala tillsynsverksamhet under central ledning och övervakning av statsmyndigheter utrustade med den auktoritet och sakkunskap samt de maktmedel och resurser i övrigt som äro nödvändiga för att framgångsrikt fylla en dylik uppgift. Det har icke ansetts vare sig lämpligt eller behöfligt att för ändamålet tillskapa nya organ, utan det har förutsatts att för denna övervakning på högre nivå skola kunna anlitas vissa redan existerande myndigheter i överordnad ställning, nämligen veterinärstyrelsen för hela riket och länsstyrelserna för de särskilda länen. Hela organisationen kommer då — och detta torde falla sig naturligt — att till sina grundlinjer påminna om den ordning som gäller beträffande hälsovården i riket. Med hänsyn till arten av de arbetsuppgifter, som i allmänhet falla inom de nyssnämnda myndigheternas verksamhetsområden, torde ingen närmare motivering erfordras, varför valet fallit just på dessa myndigheter.

Det lärer sålunda icke kunna betvivlas, att veterinärstyrelsen med den sakkunskap på det ifrågavarande området, som den har tillgång till, samt sin allmänna överblick över hithörande förhållanden är väl lämpad för att utöva den högsta tillsynen med uppgift bland annat att, i anledning av hänvändelser till styrelsen eller av eget initiativ, göra erforderliga framställningar samt meddela råd och anvisningar i de frågor det här gäller.

Vad länsstyrelserna angår synes det uppenbart, att den verksamhet, varom fråga är, står i sådant förhållande till det ansvar för allmän ordning och säkerhet som påvilas dem, att de böra anses självskrivna även för den ifrågavarande uppgiften. Redan på grund av den ställning de intaga såsom högsta polismyndigheter i respektive län utöva länsstyrelserna en viss tillsyn över djurskyddet, nämligen såvitt angår den straffrättsliga sidan därav; och denna sida sammanhänger så nära med den i djurskyddslagen

föreskrivna tillsynen att det torde vara en fördel om en och samma myndighet, länsstyrelsen, under sin uppsikt har hela tillsynsverksamheten och sålunda äger tillfälle att samordna vissa detaljer.

Vid länsstyrelsens sida läser länsveterinären böra stå som en biträdande chefsmyndighet för tillsynsverksamheten inom länet. Närmast under länsveterinärens direkta ledning torde det bliva erforderligt att viss inspektionsverksamhet äger rum med uppgift bland annat, förutom att lämna råd och anvisningar till såväl djurägare som hälsovårdsnämnder, att möjliggöra en tillförlitlig överblick över djurvårdens tillstånd i länet och resultatet av hälsovårdsnämndernas tillsyn. Denna inspektionsverksamhet torde böra bedrivas på sådant sätt att den, under verkställande av stickprov och undersökningar med viss koncentration på misstänkta fall, inom rimlig tid hinner beröra tämligen vidsträckt område samt insamla och undan för undan tillhandahålla material, som erfordras för att från länsstyrelsens respektive länsveterinärens sida må kunna utan större tidsutdräkt vidtagas de åtgärder, som påkallas av förefintliga missförhållanden, exempelvis att till vederbörande hälsovårdsnämnd och eventuellt till vederbörande polismyndighet meddela vad som kan vara av betydelse för de åtgöranden, vilka i fortsättningen böra ankomma på dessa myndigheter. Det torde näppeligen kunna förväntas, att dylik inspektionsverksamhet och därmed sammanhängande arbete alltid skall kunna i nödig utsträckning fullgöras av länsveterinären ensam eller med det biträde som erhålles av de övriga tjänsteveterinärerna. Det har därför föreslagits, att länsstyrelsen skall, om så erfordras, kunna förordna en eller flera lämpliga personer — behovet torde kunna växla med skilda platser och skilda tider — att under länsveterinärens inseende och enligt hans anvisningar såsom djurskyddsassistenter biträda med tillsynsverksamheten.

Enligt förslaget är det åsyftat, att statsmedel skola anslås i nödig utsträckning för att bekosta assistenternas verksamhet. I övrigt synes det vara lämpligt, att inga ingående regler i lagen uppställas beträffande de anställnings- och arbetsvillkor, som skola gälla för assistenterna, liksom det torde böra lämnas öppet, om och till hur stort antal sådana skola förordnas. Förhållandena torde nämligen kunna vara så växlande i fråga om behov av assistenter, erforderlig kompetens, arbetsuppgifter och arbetstid m. m. — man torde t. ex. ej alltid kunna räkna med heltidsanställning — att full frihet för länsstyrelsen bör finnas att lämna sina föranstaltanden därefter och att utan bundenhet av på förhand bestämda kompetenskrav utse de personer som må anses lämpliga att erhålla förordnande. I den mån dugliga arbetskrafter möjligen ställa sig till förfogande utan kostnad för statsverket, torde det vara naturligt, att detta i någon mån kan komma att inverka på frågan, huruvida assistenter skola förordnas och till vilket antal; i princip lär dock därvidlag det ungefärliga behovet städse böra vara normerande.

Det synes ligga nära till hands, att sådana personer utses till assistenter, vilka, förutom obestridlig kompetens och lämplighet i övrigt, jämväl besitta egenskapen att äga verkligt intresse för djurskyddssaken.

Det sist anförda berör bland annat de önskemål, som från djurskyddshåll framförts, om auktorisation från samhällets sida för djurskyddsföreningarnas inspektörer. Detta är en beaktansvärd och betydelsefull men samtidigt också vansklig och ömtålig fråga. Det måste erkännas, att det frivilliga djurskyddsarbetet varit och är av utomordentligt värde för djurskyddssaken och att det därför förtjänar att från samhällets sida stödjas och uppmuntras. Saken kompliceras dock i någon mån, när fråga blir om inspektionsverksamheten. Formen för att på detta område tillvarataga de frivilliga arbetskrafterna är icke självklar och lätt att finna. Man måste fasthålla, att det ytterst är samhället som bär ansvaret för varje inspektionsverksamhet, som bedrivs av samhället självt eller i enlighet med dess auktorisation, och att detta ansvar har två sidor: Samtidigt som det till båtnad för djurskyddsintresset måste tillses att inspektion i nödig utsträckning äger rum, är det också av vikt, att denna verksamhet icke bedrivs till övermått eller eljest på sådant sätt, att den blir till besvär och ohägn för den stora allmänhet, som äger, innehar och vårdar djuren. Med detta ansvar är det uppenbarligen icke förenligt att utan vissa begränsningar auktorisera en frivillig inspektionsverksamhet. Det torde, då auktorisation meddelas, böra tillses bland annat, att de auktoriserade frivilliga arbetskrafterna kunna anses behövliga för och på ett eller annat sätt kunna inordnas under den tillsynsverksamhet, som bedrivs i samhällets egen regi och under ledning av dess organ.

Önskemålen om auktorisation hava ofta formulerats så att de avsett tilldelande av »polismans befogenhet och skydd» åt djurskyddsföreningarnas inspektörer. Frågan om det riktiga och lämpliga i en på dylikt sätt formulerad auktorisation är av gammalt datum. Den har på sin tid — ehuru i annat sammanhang än det här aktuella — behandlats av justitieombudsmannen enligt vad som framgår av dennes ämbetsberättelse till 1926 års riksdag sid. 268 o. f. Det svar, som då gavs på frågan och vars giltighet torde vara densamma nu som då, synes i korthet kunna sammanfattas så att polismans *befogenhet* enligt sakens natur icke bör tilldelas annan än den, som har att utöva en verksamhet hänförlig under någon av de samhällsuppgifter, som polisväsendet har till ändamål att bestrida, samt att en förklaring från myndighets sida, att någon tillägges polismans *skydd*, icke har någon laglig verkan, i den mån vederbörande icke alls äger utöva polismans verksamhet, och, i den mån han fått polismans funktioner sig tillagda, endast kan utgöra en erinran om det straffskydd som i allt fall enligt lag är förordat med utövningen av samma funktioner. Denna form för auktorisation

— att någon tillägges »polismans befogenhet och skydd» — synes på dessa grunder böra lämnas ur räkningen. Lika litet synes det böra ifrågakomma, att en privat djurskyddsinspektör i syfte att till honom såsom en skylt utlåna den polisiära beteckningen förordnas som polisman utan att han i någon form verkligen träder in i den samhällliga polisverksamheten. Å andra sidan säger det sig självt och lär varken behöva eller böra särskilt stadgas i polisförfattningarna, att en person, som tillhör en djurskyddsförening eller är antagen som dess inspektör, lika väl som var och en annan — och ibland kanske till och med hellre, om polisfunktionen skall vara särskilt inriktad på djurskyddsövervakning — kan förordnas att göra polistjänst i större eller mindre omfattning i enlighet med de förutsättningar och villkor, som gälla enligt nämnda författningar. Något förslag till ändring i de nuvarande bestämmelserna därutinnan i syfte att åt djurskyddsrorelsens inspektörer bereda ett slags särställning i fråga om förordnanden att utöva polisverksamhet har så mycket mindre ansetts böra framläggas i förevarande sammanhang, som det med skäl synes kunna ifrågasättas, om icke den önskvärda auktorisationen, hellre än att anknytas till polisväsendet, i allmänhet lämpligen bör ske genom ett förordnande som ställer vederbörande och hans verksamhet exempelvis under länsveterinärens ledning och inseende. Den tillsyn, som djurskyddslagen åsyftar och vid vilken djurskyddsrorelsen kan vilja medverka genom att ställa arbetskraft till förfogande, siktar ju avsevärt längre än till det mål, som ligger i att förebygga, hindra och beivra djurplågeri, och leder därför till en verksamhet — upplysande och rådgivande — som omfattar åtskilligt mera än vad som vanligen anses tillhöra polistjänsten i egentlig mening. Det förefaller ur skilda synpunkter icke vara uteslutet att den frivilliga arbetskraft, varom här är fråga, oftast är mera lämpad för den del av tillsynen, som huvudsakligen utövas i den antydde positiva riktningen, än för den i trängre mening polisiära delen därav, och att det framdeles för länsstyrelserna merendels kan komma att te sig naturligare och riktigare att, i den mån behov av den ifrågavarande arbetskraften är för handen, förordna en person att vara djurskyddsassistent i enlighet med förslaget än att tillägga honom polismans funktioner. Det ena torde emellertid icke behöva utesluta det andra. Särskilt om läget är sådant att det på någon plats är svårt att erhålla biträde av den ordinarie polisstyrkan, såsom fallet kan vara exempelvis i ett avlägset liggande skogshuggardistrikt, torde det kunna vara värdefullt, om assistenten också har ett polisförordnande.

En annan tänkbar form för auktorisation av en djurskyddsförenings inspektör torde vara att inspektören samtidigt är anställd som en eller flera hälsovårdsnämnders tillsyningsman.

Utöver vad som anförts i det föregående torde de nya bestämmelserna i

förslagets 14 och 15 §§ icke tarva någon mera ingående motivering eller förklaring. Beträffande regleringen av hälsovårdsnämndernas verksamhet har eftersträfvats att tydligt framhålla det ansvar både för initiativ och igångsatta aktioners målmedvetna fullföljande, som åvilar nämnderna, ävensom att utrusta dessa med erforderliga tvångsmedel och möjlighet till ett på samma gång snabbt och effektivt ingripande. I fråga om nämndernas inspektionsverksamhet har fastslagits skyldighet att i mån av behov utse en eller flera tillsyningsmän med därav följande förpliktelse för kommunerna att tillhandahålla för detta ändamål nödiga medel. Något hinder för att exempelvis ett par kommuner slå sig tillsammans om en tillsyningsman torde icke böra uppställas, under förutsättning att det föreliggande behovet därmed tillgodoses. Det har ansetts lämpligt, att i de nämnda paragraferna till ledning för de olika myndigheterna och för att inskräpa deras skyldigheter upptaga och sammanföra sådana regler i fråga om ärendenas handläggning ävensom underrättelseskyldighet i vissa avseenden, som måste anses vara av grundläggande betydelse för tillsynens effektivitet samt länsstyrelsens och länsveterinärens överblick över förhållandena inom länet, även om det måhända i ett eller annat fall kan sägas, att en regel skulle gälla också utan särskilt stadgande i lagen. I syfte närmast att gagna djurskyddsintressets bevakande har i förslaget stadgats, att länsveterinären skall äga hos länsstyrelsen överklaga hälsovårdsnämnds beslut i djurskyddsärende. I fråga om skyldighet för den som har djur i sin vård att tillåta besiktning har denna skyldighet utsträckt att gälla också för djuret avsedda födoämnen, redskap och persedlar såsom stundom ägande ej ringa betydelse för att bedöma, hur djuret behandlats och vilka föreskrifter till rättelse som böra meddelas.

Den i förslaget företagna omredigeringen av 16 § är föranledd av den utbyggnad av tillsynsapparaten som föreslagits. Det torde icke föreligga tillräckliga skäl att undantaga till försvarsväsendet hörande djur från den tillsyn som utövas av veterinärstyrelsen och länsstyrelserna.

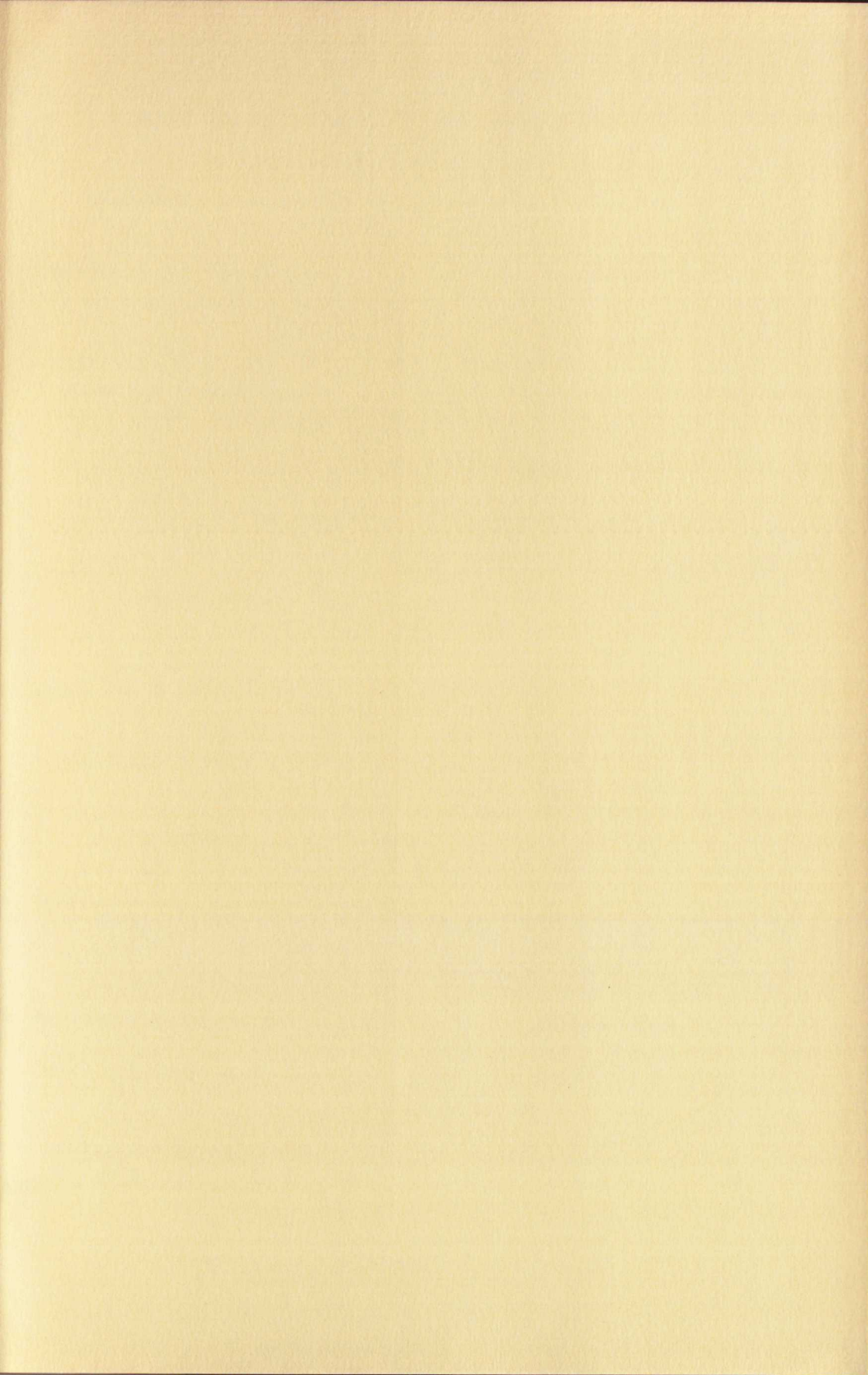
Ändringarna i 21 § äro ävenledes föranledda av vad förslaget i övrigt innehåller.

I lagtexten torde icke behöva särskilt utmärkas, att vad som stadgats för länsstyrelse och länsveterinär skall avse jämväl överståthållarämbetet och förste stadsveterinären i Stockholm.

Till sist torde det icke vara opåkallat att erinra om vikten av att särskilt de centrala tillsynsmyndigheterna låta sig angeläget vara att verka för att en bättre förståelse för djurskyddslagens innebörd kommer att ingå i såväl allmänhetens som hälsovårdsnämndernas medvetande. Vad som kanske mer än något annat behöver framhävas synes vara att nämnda lags målsättning

är av positiv art och sålunda syftar längre än till att förhindra straffbart djurplågeri samt att i ett djurskyddsärende något slutmål icke är uppnått i och genom att anmälan av hälsovårdsnämnden göres till åklagaren och att ett åtal för djurplågeri kommer till stånd. Så länge djur finnas kvar, finns det också tillsynsplikt.

KUNGL. BIBL.
29 DEC 1956
STOCKHOLM

Statens offentliga utredningar 1956

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk. [25]
Rådhusrätts sammansättning i brottmål. [28]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Upplysningsverksamhet vid folkomröstningar. [35]

Kommunalförvaltning.

Städernas donationsjord. [7]
Kommunalförbund och indelningsändringar. [19]

Statens och kommunernas finansväsen.

Förenklad statsbidragsgivning. [8]
Tulltaxa. Förslag av 1952 års tulltaxekommitté. 1. Allmänna synpunkter. [14] 2. Detaljmotivering. [15]
3. Taxan. [16]
Vissa ändringar i nöjesbeskattningen m. m. [23]
Nya kommunala ortsavdrag. [41]

Politi.

Tillsynen å djurskyddslagens efterlevnad. [49]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Aldringsvård. [1]
Statsägda aktieföretag i Sverige. [6]
Försvärdundersökningen. 3. Investeringsverksamhet och sparande. Balansproblem på lång och kort sikt. [10]
Utredningen om kortare arbetstid. [20]. Bilagor [21]
Statsägda företag i utlandet. [24]
Remissyttranden. [31]
Hemmen och samhällsplaneringen. [32]
Statens byggnadsbesparingsutrednings betänkande. 1. Offentliga byggnader. Översikt och byggnadsbehov. [39]
Riktlinjer för bostadspolitik. [40]
Zigenarfrågan. [43]
Bränsleutredningen 1951. 1. Bränsleförsörjningen i atom-aldern. Förutsättningar, slutledningar, rekommendationer och förslag. [46]
Stöd åt ofullständiga familjer. [47]
Stadsbudgetens verkningar på konjunkturutvecklingen. [48]

Hälsa- och sjukvård.

Betänkande med förslag till sjukhuslag m. m. [27]
Lag om rätt att utöva läkekonsten. [29]
Kliniska utbildningsplatser för blivande läkare. [34]
Alkoholblodprovet. [37]
Strålskydd. [38]

Allmänt näringsväsen.

Frågan om fortsatt samarbete mellan staten och TGO i LKAB. [9]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Fiskhandeln i Sverige. [2]
Statens stöd åt växtförädlingen m. m. [4]
Fiskeområde. [17]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Skogsindustrins utbyggnad. [33]
Skogsbrukets arbetsmarknad. [36]

Industri.

Atomenergien. [11]

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Standardtariffer för detaljdistribution av elektrisk kraft [5]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt

Restaurering av Uppsala domkyrka. [8]
Bihang till kyrkohandboken. [12]
Konstbildning i Sverige. [18]
Seminarieorganisationen. 1. [18]
Alternativt aftonsångsritual. [22]
Byggnadsminnen. [26]
Prästvalsag. [30]
Staten och de politiska ungdomsorganisationerna. [42]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Översyn av Förenade Nationernas stadga. [44]
Nordiska parlamentariska kommittén. 12. Slutbetänkande [45]